

ÖVERKLAGAT AVGÖRANDE

Patent- och marknadsdomstolens dom 2021-10-21 i mål PMT 9984-20, se bilaga A

PARTER

Klagande

Svea Bank AB, 556158-7634
169 81 Solna

Ombud: Advokaterna Daniel Waerme och Martin Bengtsson
Gernandt & Danielsson Advokatbyrå KB
Box 5747
114 87 Stockholm

Motpart

Konsumentombudsmannen
Box 48
651 02 Karlstad

Företrädd av processråden Ida Nyström och Elin Berner
Samma adress

SAKEN

Förbud mot användning av avtalsvillkor

DOMSLUT

1. Patent- och marknadsöverdomstolen, som konstaterar att Svea Ekonomi AB genom fusion har uppgått i Svea Bank AB, fastställer Patent- och marknadsdomstolens domslut.
2. Svea Bank AB ska ersätta Konsumentombudsmannen för rättegångskostnader med 86 597 kr samt ränta på beloppet enligt 6 § räntelagen från dagen för denna dom till dess betalning sker.
3. Vad Patent- och marknadsdomstolen har förordnat om sekretess ska fortsätta att gälla.

Dok.Id 1888383

Postadress	Besöksadress	Telefon	Telefax	Expeditionstid
Box 2290 103 17 Stockholm	Birger Jarls Torg 16	08-561 670 00 08-561 675 00		måndag – fredag 09:00–16:30
		E-post: svea.hovratt@dom.se www.patentochmarknadsoverdomstolen.se		

4. Sekretess ska fortsätta att gälla enligt 36 kap. 2 § offentlighets- och sekretesslagen för uppgifterna om Svea Bank AB:s affärs- och driftförhållanden i aktbilaga 23 (s. 8–10) vilka har lagts fram vid huvudförhandling inom stängda dörrar i Patent- och marknadsöverdomstolen.

YRKANDEN M.M.

Sedan Svea Ekonomi AB överklagat Patent- och marknadsdomstolens dom har Svea Bank AB (Svea) förklarat att det förra bolaget har upplösts genom fusion, som registrerats hos Bolagsverket den 3 januari 2022, och uppgått i Svea Bank AB.

Svea har yrkat att Patent- och marknadsöverdomstolen ska ogilla Konsumentombudsmannens talan, befria Svea från skyldigheten att ersätta Konsumentombudsmannens rättegångskostnader i Patent- och marknadsdomstolen och förplikta Konsumentombudsmannen att ersätta Sveas rättegångskostnader i Patent- och marknadsdomstolen.

Konsumentombudsmannen har motsatt sig ändring av Patent- och marknadsdomstolens dom.

Parterna har begärt ersättning för sina rättegångskostnader i Patent- och marknadsöverdomstolen.

PARTERNAS TALAN OCH UTREDNINGEN

Parterna har åberopat samma grunder och utvecklat sin talan på i huvudsak samma sätt som i Patent- och marknadsdomstolen.

Utredningen i Patent- och marknadsöverdomstolen är densamma som i Patent- och marknadsdomstolen.

DOMSKÄL

Inledning

Frågan i målet är om det aktuella villkoret om förseningsavgift är oskäligt enligt 3 § första stycket lagen (1994:1512) om avtalsvillkor i konsumentförhållanden (avtalsvillkorlagen) på i första hand den grunden att avtalsvillkoret strider mot tvingande bestämmelser i lagen (1981:739) om ersättning för inkassokostnader m.m. (inkassokostnadslagen). I andra hand – för det fall avtalsvillkoret inte strider mot

inkassokostnadslagen – är frågan om villkoret är oskäligt på den grunden att det ändå, till nackdel för konsumenten, rubbar balansen mellan parternas rättigheter och skyldigheter enligt avtalet.

Inkassokostnadslagens tillämpningsområde

Patent- och marknadsöverdomstolen ansluter sig till de rättsliga utgångspunkter och den prövningsordning som Patent- och marknadsdomstolen har redogjort för. Patent- och marknadsöverdomstolen ansluter sig även till Patent- och marknadsdomstolens överväganden under rubriken ”Det aktuella avtalsvillkoret” (till och med s. 21 första stycket i Patent- och marknadsdomstolens dom), och tillägger följande.

Det saknades fram till 1970-talets början närmare reglering av gäldenärens skyldighet att ersätta borgenärens kostnader för utomrättsliga åtgärder som syftade till att få gäldenären att betala en förfallen skuld (se prop. 1971:105 s. 1). Det var då oklart i vilken mån en borgenär var berättigad till ersättning för vidtagna inkassoåtgärder och hur ersättningsfrågan i så fall skulle handläggas. Det stod dock klart att ersättning endast kunde utgå för skäliga kostnader för inkassoåtgärder av viss omfattning. Först om betalningsförsummelsen föranledde mer ingripande inkassoåtgärder kunde det medföra betalningsskyldighet för gäldenären. Sedvanliga påminnelser per telefon eller genom enklare kravbrev eller liknande fick borgenären själv svara för utan rätt till särskild ersättning från gäldenären (a. prop. s. 15–19).

När inkassokostnadslagen infördes gav lagstiftaren uttryck för väsentligen samma uppfattning. Exempelvis ansågs att kostnader för regelrätta tvisteförhandlingar inte skulle omfattas av den nya lagen, bl.a. eftersom fördelningen av sådana kostnader ofta kräver en mer individualiserad bedömning (prop. 1980/81:10 s. 96). Under remissförfarandet framfördes att betalningsdröjsmål var tämligen vanliga och att bankerna tvingades att organisera rutiner och avdela personal för handläggning av påminnelser och annan indrivning. I sammanhanget gjordes det även gällande att det inte var försvarligt att kostnaderna för detta skulle belasta kreditverksamheten som helhet på bekostnad av de skötsamma gäldenärerna (se a. prop. s. 100).

Dessa synpunkter beaktades i viss mån och övertygande skäl ansågs finnas för att borgenärer skulle ha rätt till ersättning för betalningspåminnelser. Lagstiftaren betonade däremot att andra åtgärder som kunde syfta till att förmå gäldenären att erlägga betalning inte borde föranleda ersättningsskyldighet. Det kom också till uttryck i lagtexten dels genom bestämmelserna i 5 och 6 §§ inkassokostnadslagen, dels genom att ersättning exempelvis kunde utgå för skriftliga betalningspåminnelser (a. prop. s. 101).

Patent- och marknadsöverdomstolen bedömer att inkassokostnadslagens utformning och övervägandena i samband med dess införande talar för att lagen uttömmande reglerar vilka kostnader för rutinmässiga utomrättsliga åtgärder som gäldenären kan bli skyldig att ersätta. Såsom Patent- och marknadsdomstolen har funnit förändrar inte efterföljande lagstiftningsärenden denna bedömning. Tvärtom finns stöd även i senare förarbetsuttalanden för att krav på exempelvis förseningsavgifter i andra förhållanden än handelsförhållanden ska antas vara ogrundade eller obefogade (se prop. 2012/13:36 s. 25 och 50). Inte heller har bestämmelserna i 18 eller 19 a §§ konsumentkreditlagen (2010:1846) någon avgörande betydelse för tolkningen av inkassokostnadslagen.

Enligt Patent- och marknadsöverdomstolen måste inkassokostnadslagens tillämpningsområde därför förstås så att lagen omfattar kostnader för samtliga åtgärder som normalt ingår i det utomrättsliga förfarandet för indrivning av en förfallen fordran och som kan anses föranledda av gäldenärens betalningsdröjsmål. En följd av detta är att om rätten finner att Svea genom det aktuella avtalsvillkoret betingar sig ersättning för andra åtgärder än inkassokostnadslagen medger så är avtalsvillkoret ogiltigt enligt 6 § inkassokostnadslagen.

Avtalsvillkoret är ogiltigt enligt inkassokostnadslagen

Svea har utförligt redogjort för och åberopat bevisning till stöd för att förseningsavgiften i avtalsvillkoret har ett reparerande syfte och ska täcka förmodade kostnader för vissa administrativa åtgärder med anledning av dröjsmålet. Patent- och marknadsöverdomstolen instämmer här i Patent- och marknadsdomstolens

bedömningar (se s. 22 f. i Patent- och marknadsdomstolens dom) och noterar att gäldenären, i enlighet med vad som redovisats ovan, enligt inkassokostnadslagen inte är skyldig att ersätta kostnaderna för flera av dessa administrativa åtgärder, såsom mejl- och telefonkontakter med gäldenären. Eftersom åtgärderna, i den mån de blir aktuella, vidtas först när fordringen har förfallit till betalning kan syftet enligt Patent- och marknadsöverdomstolen inte vara något annat än att på utomrättslig väg förmå gäldenären att betala. Redan mot denna bakgrund är avtalsvillkoret i strid med den tvingande regleringen i 6 § inkassokostnadslagen.

Svea har dessutom gjort gällande att det aktuella avtalsvillkoret, som automatiskt påförs när fordringen har förfallit till betalning, även har ett preventivt syfte. Härvid konstaterar Patent- och marknadsöverdomstolen att indrivningskostnader generellt har en viss preventiv effekt. Regleringen i stort är konstruerad så att en gäldenär som inte betalar i tid drabbas av successivt ökade kostnader allteftersom indrivningsförfarandet fortgår. Kostnaderna består inledningsvis av påminnelseavgifter och avgifter för kravbrev, därefter av rättegångskostnader och kostnader för verkställighet. De tillkommande indrivningskostnaderna ger gäldenären kontinuerligt incitament att betala den förfallna fordringen (jfr prop. 2012/13:36 s. 24). Att en avgift har en preventiv effekt medför således inte att avgiften upphör att vara en del av borgenärens ansträngningar för att förmå gäldenären att betala en förfallen fordran.

Sammanfattningsvis kan avtalsvillkoret, såsom Patent- och marknadsdomstolen funnit, inte tolkas på annat sätt än som en del av borgenärens påtryckningar på gäldenären i syfte att förmå denne att betala en fordran som har förfallit till betalning. Avtalsvillkoret innebär således en skyldighet för gäldenärer som hamnar i dröjsmål att ersätta kostnader utöver vad som följer av inkassokostnadslagen. Avtalsvillkoret är därför, även med beaktande av vad Svea har anfört om syftet, ogiltigt enligt 6 § inkassokostnadslagen. Det saknas då skäl att pröva Konsumentombudsmannens andrahandsgrund.

Avtalsvillkoret ska förbjudas

Eftersom Patent- och marknadsöverdomstolen har bedömt att avtalsvillkoret strider mot tvingande bestämmelser i inkassokostnadslagen är det också oskäligt enligt 3 § avtalsvillkorlagen. Patent- och marknadsöverdomstolen ansluter sig till Patent- och marknadsdomstolens bedömningar avseende förutsättningarna att meddela förbud, förbudets utformning och vitesbeloppets storlek. Patent- och marknadsdomstolens dom ska därför inte ändras.

Rättegångskostnader

Vid denna utgång ska Svea ersätta Konsumentombudsmannens rättegångskostnad i Patent- och marknadsöverdomstolen. Konsumentombudsmannen har yrkat ersättning med 86 597 kr. Svea har vitsordat det begärda beloppet.

Sekretess

Det som Patent- och marknadsdomstolen har bestämt angående sekretess bör fortsätta att gälla.

Det finns också skäl för fortsatt sekretess för de uppgifter om Sveas affärs- och driftsförhållanden som lagts fram vid huvudförhandling inom stängda dörrar i Patent- och marknadsöverdomstolen.

Överklagande

Domen innehåller enligt Patent- och marknadsöverdomstolen frågor där det är av vikt för ledning av rättstillämpningen att ett överklagande prövas av Högsta domstolen. Domen får därför överklagas. (1 kap. 3 § tredje stycket lagen, 2016:188, om patent- och marknadsdomstolar).

HUR MAN ÖVERKLAGAR, se bilaga B

Överklagande senast 2023-05-11

I avgörandet har deltagit f.d. hovrättslagmannen Peter Strömberg samt hovrättsråden Annika Malm, referent (skiljaktig), Ingeborg Simonsson och Mattias Pleiner (skiljaktig).

Skiljaktig mening, se följande sidor.

Skiljaktig mening

Hovrättsråden Annika Malm och Mattias Pleiner är skiljaktiga i frågan om inkassokostnadslagens tillämpningsområde och om huruvida avtalsvillkoret strider mot tvingande bestämmelser i lag samt anför följande.

Inkassokostnadslagen avser en gäldenärs skyldighet att ersätta en borgenärs kostnader för åtgärder som syftar till att få gäldenären att betala en förfallen skuld (se 1 § första stycket i lagen). Av 5 § framgår att andra åtgärder än dem som räknas upp i 2 och 3 §§ som en borgenär företar i syfte att få gäldenären att betala en förfallen skuld inte är ersättningsgilla. Av ordalydelsen i nämnda bestämmelser följer alltså att regleringen avser kostnader för åtgärder som vidtas i syfte att få gäldenären att betala en förfallen skuld.

Som majoriteten framhållit uttalades i lagstiftningsarbetet att syftet med inkassokostnadslagens regler var att skydda gäldenären mot en alltför betungande ersättningsskyldighet sedan fordringen förfallit till betalning. Det uttalades därför att det i den nya lagen borde anges vilka olika kostnadsposter som gäldenären var skyldig att ersätta. Det framhölls särskilt att vad som borde regleras var gäldenärens skyldighet att ersätta borgenärens kostnad för åtgärder som normalt ingår i det utomrättsliga förfarandet för indrivning av en förfallen fordran och som kan anses föranledda av gäldenärens betalningsdröjsmål. När det gällde gäldenärens skyldighet att ersätta kostnader som inte var föranledda av betalningsdröjsmål, t.ex. aviseringskostnader och vissa bokföringskostnader, bedömdes att sådana inte borde omfattas av lagen utan i stället vara beroende av om parterna avtalat om detta. (Se prop. 1980/81:10 s. 96 f.)

Enligt vår mening ger uttalandena stöd för att avsikten med inkassokostnadslagen inte var att reglera samtliga kostnader som en borgenär har i anledning av förseningar, utan endast sådana kostnader för åtgärder som var föranledda av betalningsdröjsmål och därigenom motsvarade en ekonomisk skada för borgenären (jfr a. prop. s. 98).

Frågan är alltså om den förseningsavgift som föreskrivs i avtalsvillkoret kan sägas kompensera för en skada hos borgenären som är föranledd av betalningsdröjsmål hos en gäldenär.

Av det aktuella avtalsvillkoret framgår att förseningsavgiften utgår jämte dröjsmålsränta. Avgörande för om förseningsavgift ska utgå är – på samma sätt som för dröjsmålsränta – att betalning inte fullgörs i tid. För att förseningsavgift ska utgå är det enligt avtalet däremot inte en förutsättning att några efterföljande indrivningskostnader uppkommit. Inte heller går det av avtalet att utläsa att avgiften är avsedd att täcka sådana kostnader. Utifrån avtalets ordalydelse går det därför inte att dra den slutsatsen att förseningsavgiften utgår för att ersätta kostnader för Sveas åtgärder i syfte att få gäldenären att betala den förfallna skulden.

Den avtalade förseningsavgiftens konstruktion talar i stället för att det är mer närliggande att jämföra den med dröjsmålsränta, som normalt är avsedd att vara ett påtryckningsmedel för att förmå gäldenären att betala i tid och ge viss kompensation för de särskilda olägenheter som borgenären lider genom att inte få betalt i tid (se t.ex. prop. 1975:102 s. 42 f. och Wallin och Herre, Lagen om skuldebrev m.m., En kommentar, JUNO Version 4A, 2021-09-13, kommentaren till 1 § räntelagen). Enligt vad Svea uppgett har förseningsavgiften i praktiken också haft dessa två syften: dels ett preventivt för att förhindra eller avskräcka från betalningsdröjsmål, dels ett reparativt för att täcka sådana kostnader som Svea i allmänhet har på grund av att gäldenärskollektivet med viss frekvens hamnar i betalningsdröjsmål. Sådana kostnader kan, enligt Svea, avse utredningar, telefonsamtal med gäldenärer och uppsägningar av krediter. Det kan också handla om kostnader för andra administrativa åtgärder som behöver vidtas på grund av dröjsmålet, t.ex. kostnader relaterade till bolagets redovisningsskyldighet.

Det påstått reparativa syftet med förseningsavgiften skulle visserligen kunna tala för att avgiften i realiteten avser att åtminstone delvis täcka kostnader för åtgärder som syftar till att få gäldenären att betala en förfallen skuld, dvs. indrivningskostnader. Till detta kommer att direktivet om sena betalningar innehåller regler som vid

betalningsdröjsmål ska ge borgenären automatisk rätt till ersättning för egna, eller interna, indrivningskostnader. Lagstiftaren har valt att reglera den tvingande rätten till ersättning i handelstransaktioner i inkassokostnadslagen och kalla den för förseningsersättning (se prop. 2012/13:36, s. 22 f.; jfr artikel 6 i direktiv (2011/07/EU) om bekämpande av sena betalningar vid handelstransaktioner). Till skillnad från övriga bestämmelser om ersättning enligt inkassokostnadslagen är dock reglerna om förseningsersättning inte tvingande till gäldenärens förmån (se 1 § andra stycket och 6 § inkassokostnadslagen).

Å andra sidan är det tveklöst så att föreningsavgiften utgår automatiskt vid betalningsdröjsmål, utan att några särskilda kostnader då uppstått eller åtgärder vidtagits. I många fall torde några efterkommande åtgärder eller kontakter med gäldenären heller aldrig behöva vidtas, eftersom skulden betalas kort tid efter dröjsmålet. Avgiften kan alltså varken bedömas täcka sådana kostnader som normalt ingår vid indrivning av en förfallen fordran eller kostnader föranledda av gäldenärens dröjsmål. Därmed kan avgiften inte bedömas ha till syfte att täcka kostnader för åtgärder som syftar till att få gäldenären att betala en förfallen skuld.

Redan av dessa skäl kan en avtalad förseningsavgift som det är fråga om här varken anses omfattas av ordalydelsen i 1 § första stycket inkassokostnadslagen eller vara i strid med lagens syfte. Det sagda innebär, enligt vår uppfattning, att det aktuella avtalsvillkoret inte kan anses strida mot de tvingande bestämmelserna i inkassokostnadslagen.

Till detta kan noteras att om en förseningsavgift i sig skulle omfattas av 1 § första stycket inkassokostnadslagen skulle det kunna få konsekvenser i förhållande till bestämmelserna om rätten till dröjsmålsränta. En konsekvens skulle kunna vara att inte heller dröjsmålsränta får användas för att kompensera borgenärens kostnader för åtgärder efter betalningsdröjsmål, eftersom inkassokostnadslagen har företräde framför räntelagen. Dröjsmålsräntans reparativa funktion skulle således begränsas. Vidare skulle det – utan att detta kan anses ha kommit till tydligt uttryck i lagtext eller förarbeten – kunna leda till en begränsning av avtalsfriheten på så sätt att parter

begränsas från att avtala om att konsumenten i stället för eller utöver dröjsmålsränta ska betala en fast ersättning vid dröjsmål med betalning (jfr 1 § andra stycket räntelagen).

Överröstade i denna fråga, och då majoritetens mening medför att andrahandsgrunden inte blir föremål för prövning, är vi i övrigt ense med majoriteten.

STOCKHOLMS TINGSRÄTT
Patent- och marknadsdomstolen

DOM
2021-10-21
Meddelad i
Stockholm

Mål nr
PMT 9984-20

PARTER

Kärande

Konsumentombudsmannen
Box 48
651 02 Karlstad

Företrädd av processråden Johanna Nyblom och Ida Nyström

Svarande

Svea Ekonomi AB, 556489-2924
169 81 Solna

Ombud: Advokaterna Martin Bengtsson och Daniel Waerme samt biträdande juristen Anders Tegenfeldt
Gernandt & Danielsson Advokatbyrå KB
Box 5747
114 87 Stockholm

DOMSLUT

1. Patent- och marknadsdomstolen förbjuder Svea Ekonomi AB vid vite om 2 000 000 kr att i kreditavtal med konsument på sätt som skett använda avtalsvillkor med innebörden att den konsument som inte i rätt tid fullgör betalning av kapital, ränta eller avgifter förpliktas att betala en förseningsavgift, eller att använda avtalsvillkor med väsentligen samma innebörd.
2. Svea Ekonomi AB ska ersätta Konsumentombudsmannen för rättegångskostnad med 159 515 kr jämte ränta på beloppet enligt 6 § räntelagen (1975:635) från denna dag till dess betalning sker.
3. Sekretessen enligt 36 kap. 2 § offentlighets- och sekretesslagen (2009:400) ska – i den mån uppgifterna inte tagits in i denna dom – fortsätta att vara tillämplig på uppgifterna som föredragits inom stängda dörrar i aktbilaga 31 och aktbilaga 92 s. 9 och s. 12–13.

Dok.Id 2435864

Postadress
Box 8307
104 20 Stockholm

Besöksadress
Rådhuset,
Scheelegatan 7

Telefon
08- 561 654 70
E-post: stockholm.s.ratt@dom.se
www.stockholmstingsratt.se

Telefax

Expeditionstid
måndag – fredag
08:00–16:00

BAKGRUND

Svea Ekonomi AB (Svea) bedriver verksamhet inom bland annat administration av fakturerings- och reskontraservice, förvärv av fordringar, kreditupplysning, in- och utlåning till privatpersoner och företag samt ägande och förvaltande av värdepapper.

I februari 2020 inledde Konsumentverket på eget initiativ ett tillsynsärende mot Svea angående uttag av förseningsavgift vid konsumentkrediter varvid bolaget har beretts tillfälle att bemöta Konsumentverkets synpunkter och viss skriftväxling har förekommit i ärendet. Ärendet har sedan överlämnats till Konsumentombudsmannen (KO) för beslut i fråga om rättsliga åtgärder.

KO väckte i juni 2020 talan mot Svea med påstående att Svea i avtal avseende konsumentkrediter tillämpar villkor som strider mot tvingande konsumentskyddande lagstiftning.

KO:s talan gäller den förseningsavgift som Svea debiterar enligt punkt 5 i bolagets allmänna villkor för blancolån av den 5 mars 2020, se domsbilaga 1. Avtalet gäller för utlåning till konsumenter. För närvarande uppgår förseningsavgiften till 120 kr.

I avtalet anges följande rörande dröjsmålsränta och förseningsavgift.

”5. DRÖJSMÅLSRÄNTA OCH FÖRSENINGSAVGIFT

Om betalning av kapital, ränta eller avgifter inte fullgörs i tid, ska Låntagaren betala en särskild årlig dröjsmålsränta på det förfallna beloppet tills betalning sker. På belopp som inte förfallit fortsätter den vanliga räntan att löpa. Dröjsmålsräntan beräknas efter den för lånet gällande räntesatsen jämte ett tillägg av fem procentenheter eller, när hela krediten förfallit, en procentenhet. Jämte dröjsmålsränta enligt ovan utgår även förseningsavgift med belopp som Svea vid varje tid allmänt tillämpar.”

YRKANDEN OCH INSTÄLLNING

KO har yrkat att Patent- och marknadsdomstolen, vid äventyr av vite, förbjuder Svea att i kreditavtal med konsument använda avtalsvillkor med innebörden att den konsument som inte i rätt tid fullgör betalning av kapital, ränta eller avgifter förpliktas att betala en förseningsavgift, eller att använda avtalsvillkor med väsentligen samma innebörd.

Svea har bestritt KO:s yrkande.

Båda parter har yrkat ersättning för sina rättegångskostnader.

GRUNDER

KO

Svea tillämpar i avtal avseende konsumentkredit ett villkor med innebörden att en förseningsavgift, med ett belopp som Svea vid var tid tillämpar och för närvarande 120 kr, tas ut av en låntagare om denne inte i rätt tid fullgör betalning av kapital, ränta eller avgifter. Villkoret innebär att en gäldenärs skyldighet att ersätta en borgenärs kostnader för åtgärder som syftar till att få gäldenären att betala en förfallen skuld vidgas utöver vad som följer av lag. Villkoret är därmed ogiltigt och strider mot tvingande konsumentskyddande lagstiftning. Av detta följer att villkoret ska anses oskäligt mot konsument.

Om Patent- och marknadsdomstolen inte delar KO:s uppfattning att uttag av förseningsavgiften strider mot lag, och på den grunden är oskäligt, gör KO gällande att villkoret är oskäligt eftersom det, till nackdel för konsumenten, rubbar balansen mellan parternas rättigheter och skyldigheter enligt avtalet.

Svea ska därmed förbjudas att fortsätta tillämpa villkoret. Ett förbud är både påkallat ur allmän synpunkt och ligger i konsumenternas intresse.

Förbudet ska förenas med vite eftersom det inte av särskilda skäl är obehövt.

Svea

Förseningsavgiften är inte ogiltig enligt lag (1981:739) om ersättning för inkassokostnader m.m. (inkassokostnadslagen)

Förseningsavgiften utvidgar inte en gäldenärs skyldighet att ersätta Sveas kostnader för åtgärder som syftar till att få gäldenären att betala en förfallen skuld.

Inkassokostnadslagen är därmed inte tillämplig och förseningsavgiften är inte ogiltig enligt inkassokostnadslagen. Förseningsavgiften är därmed inte oskälig enligt 3 § lagen (1994:1512) om avtalsvillkor i konsumentförhållanden (avtalsvillkorslagen).

Den relevanta åtgärden att bedöma är förseningsavgiften. Förseningsavgiften utgör inte en åtgärd som vidtas med avseende på en förfallen skuld och har heller inte till syfte att förmå gäldenären att betala en förfallen skuld eller att ersätta kostnader för åtgärder som har till syfte att förmå gäldenären att betala en förfallen skuld.

Under antagande att syftet med de åtgärder som förseningsavgiften bekostar vore relevant bestrider Svea att dessa har till syfte att förmå gäldenären att betala en förfallen skuld. Förseningsavgiften är att betrakta som ersättning för en administrativ kostnad och inte ersättning för en påtryckningskostnad.

Förseningsavgiften avviker inte från dispositiv rätt och rubbar inte balansen mellan parternas rättigheter och skyldigheter på ett oskäligt sätt

Förseningsavgiften rubbar, till nackdel för konsumenten, inte balansen mellan parternas rättigheter och skyldigheter enligt de avtal som förseningsavgiften tillämpas i förhållande till på ett sådant sätt att avgiften är oskälig enligt 3 § avtalsvillkorslagen.

Varken förseningsavgiften eller dröjsmålsräntan avviker från dispositiv rätt på ett sådant sätt att förseningsavgiften är att betrakta som oskälig.

Förseningsavgiften är tillåten enligt 18 § konsumentkreditlagen (2010:1846) och kan därför inte anses vara oskälig.

Förseningsavgiften vägs upp av andra i avtalet förekommande villkor, nämligen lägre ränta, varför det är antagligt att en konsument vid en individuell förhandling hade godtagit förseningsavgiften.

Sammanfattningsvis innebär inte förseningsavgiften en sådan rubbning mellan parternas rättigheter och skyldigheter enligt de låneavtal som lyder under avtalsvillkoren att den kan anses oskälig. Förseningsavgiften är därmed inte oskälig enligt 3 § avtalsvillkorslagen.

Det är inte motiverat från allmän synpunkt eller annars i konsumenternas intresse att förbjuda förseningsavgiften.

Det är en mer konsumentvänlig lösning att en avgift debiteras just de kunder som inte erlägger betalning i tid och som därmed orsakar Svea extra kostnader för krediterna istället för att hela konsumentkreditkollektivet, inklusive skötsamma gäldenärer, drabbas av högre kreditkostnader. KO:s bedömning å andra sidan riskerar att leda till högre kostnader för samtliga gäldenärer, vilket inte ligger i konsumenternas intresse.

Det kan således inte vara påkallat från allmän synpunkt eller vara i konsumenternas intresse att förbjuda förseningsavgiften.

Konsumentombudsmannens yrkande är formulerat på ett sätt som medför att det inte kan bifallas

3 § avtalsvillkorslagen möjliggör för Patent- och marknadsdomstolen att förbjuda ett konkret villkor. KO:s yrkande går emellertid ut på att förbjuda en villkorstyp. KO:s yrkande är därför oförenligt med 3 § avtalsvillkorslagen.

Om KO:s yrkande skulle anses förenligt med 3 § avtalsvillkorslagen leder varken KO:s första- eller andrahandsgrund till den yrkade rättsföljden.

UTVECKLING AV TALAN

KO

Villkoret är oskäligt eftersom det strider mot tvingande lagstiftning

Inkassokostnadslagen är tvingande konsumentskyddande lagstiftning. En borgenär har enligt 2 och 3 §§ inkassokostnadslagen inte rätt att ta ut förseningsavgift i konsumentförhållanden. Ett avtalsvillkor som föreskriver ett åläggande att betala en sådan avgift är därmed ogiltigt enligt 6 § inkassokostnadslagen. Av detta följer att avtalsvillkoret är oskäligt mot konsument.

Inkassokostnadslagen gäller en gäldenärs skyldighet att ersätta en borgenärs kostnader för åtgärder som syftar till att få gäldenären att betala en förfallen skuld, dvs. efter att förfallodagen inträtt.

Avtalsvillkoret med förseningsavgiften tillämpas när betalning av kapital, ränta eller avgifter inte fullgörs i tid. Förseningsavgiften verkställs således när gäldenären har en förfallen skuld. Uttaget av förseningsavgiften har till syfte att styra konsumenternas

beteende till att betala den förfallna skulden. Syftet med förseningsavgiften kan därmed inte vara något annat än att få gäldenären att betala.

Lagstiftaren har valt att implementera det krav Europaparlamentets och rådets direktiv 2011/7/EU av den 16 februari 2011 om bekämpande av sena betalningar vid handelstransaktioner (direktivet om bekämpandet av sena betalningar vid handelstransaktioner) ställer på att en borgenär, under vissa omständigheter, ska ha rätt att ta ut förseningsavgift i handelstransaktioner, i inkassokostnadslagen. Av detta följer att lagstiftaren ansett att förseningsavgift är ett sådant ersättningsanspråk som faller under inkassokostnadslagens tillämpningsområde. Det är inte endast sådana ”övriga indrivningskostnader” i den mening som avses i direktivet om bekämpande av sena betalningar vid handelstransaktioner som faller in under inkassokostnadslagens tillämpningsområde.

Vid ingåendet av låneavtalet kan en borgenär ännu inte ha haft några kostnader hänförliga till att en gäldenärs fordran förfallit till betalning. Sådana kostnader kan uppkomma först då en fordran förfallit till betalning. Det är också först när en fordran förfallit till betalning som Svea vidtar de åtgärder vilka uttaget av förseningsavgiften avser att täcka kostnaderna för.

Den gäldenär som har en förfallen fordran, och som av detta skäl tar emot samtal och mejl från Svea, kan rimligen inte uppfatta Sveas kontakter på annat sätt än som påtryckningar angående betalning.

Vilka åtgärder som utgör indrivningsåtgärder måste avgöras objektivt. En bedömning utifrån borgenärens subjektiva avsikt kan inte vara förenlig med inkassolagens konsumentskyddande syfte och har varken stöd i lagens ordalydelse eller i förarbetena.

Förseningsavgiften tas ut för att täcka Sveas kostnader för de åtgärder som bolaget vidtar då en konsument hamnat i dröjsmål med betalning. Inkassokostnadslagen tar sikte på just den typen av kostnader som Svea beskriver. Den beskrivning av det sätt

på vilken gäldenären, på ett tydligt strukturerat och vanemässigt sätt, genom samtal och korrespondens kontaktas av Svea då låntagaren hamnat i dröjsmål med betalning framstår som typfall av sådana rutinmässiga åtgärder som sätts in då en skuld förfallit till betalning och som avses i förarbetsuttalandena till inkassokostnadslagen.

Åtgärderna vidtas mot den gäldenär som hamnat i dröjsmål och förseningsavgiften avser att täcka kostnaderna för dessa åtgärder. Att Svea tidigare vidtagit samma åtgärder, och därmed haft kostnader, i anledning av andra gäldenärs dröjsmål vilket lett till ett behov av kompensation för bolaget är ovidkommande för prövningen av syftet med åtgärderna.

Den omständigheten att förseningsavgifter är otillåtna i fråga om högkostnadskrediter enligt 19 a § konsumentkreditlagen innebär inte att det är tillåtet avseende andra krediter.

Om domstolen skulle finna att villkoret avseende förseningsavgift inte är ogiltigt och därmed förbjudet enligt inkassokostnadslagen kan det i och för sig vara tillåtet enligt 18 § konsumentkreditlagen. Det är dock trots detta oskäligt och ska därför förbjudas enligt 3 § avtalsvillkorslagen. En avgift som tas ut av en kreditgivare kan avse kostnader som kreditgivaren har för krediten och därmed vara tillåten enligt 18 § konsumentkreditlagen, men ändå vara oskälig såsom rubbandes balansen mellan parternas rättigheter och skyldigheter enligt avtalet vid en prövning enligt avtalsvillkorslagen.

Att förseningsavgiften tas ut med ett schabloniserat belopp saknar betydelse för frågan om avgiften omfattas av inkassokostnadslagen.

Avtalsvillkoret är i vart fall oskäligt eftersom det rubbar balansen mellan parternas rättigheter och skyldigheter enligt avtalet till nackdel för konsumenten

Förutsättningen för att i avtal om konsumentkredit införa villkor angående uttag av förseningsavgift är inte reglerad i lag. Av detta följer att förseningsavgift inte ska utgå om så inte avtalats. Villkoret avviker därmed från dispositiv rätt.

För det fall att en konsument inte uppfyller sitt betalningsåtagande är konsumenten ersättningsskyldig för vissa kostnader som Svea haft för sådana åtgärder som vidtagits i syfte att driva in den förfallna skulden. Konsumenten är därtill vid försenad betalning enligt avtalet skyldig att betala dröjsmålsränta.

Enligt 7 § räntelagen (1975:635) är dröjsmålsräntan, om inget annat avtalats, densamma som räntan före förfallodagen. Enligt avtalsvillkoret beräknas dröjsmålsräntan efter den för lånet gällande räntesatsen jämte tillägg av fem procentenheter eller, när hela krediten förfallit, en procentenhet. Den tillämpade räntesatsen om fem procent avviker på ett nämnvärt sätt från den i dispositiv rätt tillämpade räntesatsen. Detta är en uppenbar nackdel för konsumenten och motsvarande förmån för Svea.

Utöver ersättning för kostnader och den dröjsmålsränta som konsumenten åläggs att betala vid försenad betalning tillkommer enligt avtalet en förpliktelse för konsumenten att utge förseningsavgift.

Vidare kan avtalsvillkoret enligt dess lydelse tillämpas på så sätt att Svea ensidigt och utan begränsning kan höja det belopp med vilket förseningsavgiften utgår. Svea har enligt avtalsvillkorets lydelse vidare möjlighet att av gäldenären ta ut flera förseningsavgifter per dröjsmål. Det sagda innebär att konsumenten vid avtals ingående inte med säkerhet kan bedöma storleken på den sanktion som han eller hon kan komma att påföras vid dröjsmål med betalning.

Under förutsättning att en höjd förseningsavgift svarar mot höjda kostnader för bolaget begränsar inte 18 § konsumentkreditlagen den summa med vilket bolaget enligt avtalsvillkoret har rätt att ta ut förseningsavgift. Eftersom konsumenten rimligen inte kan förutse eventuella kostnadsökningar för bolaget påverkas den osäkerhet som avtalsvillkoret innebär för gäldenären således inte av bestämmelsen i 18 § konsumentkreditlagen.

Frågan om ett avtalsvillkor är oskäligt ska avgöras på grundval av en samlad bedömning av parternas rättigheter och skyldigheter. Villkoren i avtalet medför, sett i ljuset av en samlad bedömning av de sanktioner som drabbar konsumenten då denne inte uppfyller sitt betalningsåtagande, en betydande obalans i parternas rättigheter och skyldigheter enligt avtalet till nackdel för konsumenten. Konsumenten har av någon anledning haft ekonomiska svårigheter att fullgöra sin prestation enligt avtalet och får därmed antas, på ett kännbart sätt, drabbas av förseningsavgiften. Förseningsavgiften innebär därmed en oskäligt tung ekonomisk börda för konsumenten. Den ekonomiska nackdel som uttag av förseningsavgift innebär för konsumenten vägs inte upp av andra i avtalet förekommande villkor. Även om det vid bedömningen får beaktas att förseningsavgiften kan ha en preventiv funktion, tillgodoses denna preventiva funktion genom dröjsmålsränta. Under sådana förhållanden kan det inte antas att en konsument vid en individuell förhandling hade godtagit villkoret angående uttag av förseningsavgift. Villkoret avseende förseningsavgift är därmed att anse som oskäligt mot konsument.

Det är därför ur allmän synpunkt påkallat att fortsatt användning av uttag av förseningsavgift förbjuds. Ett sådant förbud ligger även i konsumenternas intresse eftersom dessa löpande åläggs, eller riskerar att löpande åläggas, oskäliga kostnader.

Svea

Förseningsavgiften är inte ogiltig enligt inkassokostnadslagen

Förseningsavgifter är något som under lång tid tillämpats av ett stort antal kreditföretag på den svenska kreditmarknaden.

Skyldigheten för låntagaren att betala förseningsavgiften etableras när Svea ingår låneavtalet. Den omständighet som grundar skyldigheten är således att parterna vid avtalsslutet avtalar om förseningsavgiften som sådan. Vid den tidpunkt som skyldigheten etableras finns inte en förfallen skuld. Förseningsavgiften kan därför inte vara en åtgärd som vidtas med avseende på en förfallen skuld. Istället verkställs förseningsavgiften först när gäldenären har en förfallen skuld. Det är betalningsdröjsmålet som ger Svea rätt till avgiften.

Förseningsavgiften har huvudsakligen ett preventivt syfte, dvs. den är en åtgärd som syftar till att förhindra eller avskräcka från dröjsmål. Någon påtryckning för att förmå gäldenären att betala skulden när gäldenären väl befinner sig i dröjsmål är det inte fråga om, eftersom förseningsavgiften utgår och är densamma oavsett om gäldenären betalar eller förblir i dröjsmål.

Förseningsavgiften har också ett reparativt inslag. Förseningsavgiften avser att täcka sådana kostnader som Svea i allmänhet har på grund av att gäldenärskollektivet med viss frekvens hamnar i betalningsdröjsmål. Precis som andra reparativa sanktioner är syftet inte primärt att framtvinga den kontraktsbrytande partens fullgörelse utan att kompensera den icke-kontraktsbrytande parten.

De åtgärder som Svea vidtar med anledning av försenade betalningar är att utreda försenade betalningar, vidta åtgärder i enlighet med utredningen, bevaka och följa upp åtgärder avseende försenade betalningar och slutligen uppsägning av krediten.

De utredningsåtgärder som vidtas av Svea är att betrakta som interna indrivningskostnader eftersom de avser att täcka Sveas uppföljning av utestående krediter, inte till att täcka åtgärder som syftar till att få gäldenären att betala. I linje med detta är förseningsavgiften att betrakta som ersättning för en administrativ kostnad och inte ersättning för en påtryckningskostnad.

Förseningsavgiften tas inte ut i syfte att ersätta specifika åtgärder som vidtas i ett enskilt fall. Förseningsavgiften syftar istället till att kompensera Svea för kostnader i anledning av att betalningsdröjsmål uppstår med viss frekvens i kreditgivningsverksamhet. Det rör sig om en schablon och ett sätt att täcka kostnader som typiskt sett uppstår med anledning av gäldenärskollektivets betalningsdröjsmål. Det är inte heller en förutsättning att några åtgärder vidtas för att förseningsavgiften ska påföras. Förseningsavgiften kan tvärtom komma att debiteras utan att åtgärder har vidtagits. Eftersom förseningsavgiften kan debiteras utan att åtgärder har vidtagits är det inte en ersättning för åtgärder som syftar till att framtvunga betalning. Det är istället en schabloniserad avgift som syftar till att bekosta åtgärder som typiskt sett måste vidtas på grund av gäldenärskollektivets betalningsdröjsmål.

Att förseningsavgiften inte omfattas av 1 § första stycket inkassokostnadslagen framgår även av ett flertal ställningstaganden från lagstiftaren.

I de förarbeten som föregick införandet av 19 a § konsumentkreditlagen, som reglerar s.k. högkostnadskrediter, uttalade lagstiftaren att förseningsersättning inte omfattas av inkassokostnadslagen. Bestämmelsen förbjuder förseningsavgifter när fråga är om högkostnadskrediter vilket det saknats anledning att göra om förseningsavgifter i sig redan skulle vara förbjudna.

I 1 § andra stycket inkassokostnadslagen anges att det i lagen utöver bestämmelser om gäldenärs skyldighet att ersätta en borgenärs kostnader för åtgärder som syftar till att få gäldenären att betala en förfallen skuld också finns bestämmelser om en gäldenärs skyldighet att i vissa fall betala förseningsersättning till borgenären. Lagstiftaren har

därmed gjort en skillnad mellan kostnader för åtgärder som syftar till att få gäldenären att betala en förfallen skuld och förseningsavgifter. Det är alltså tydligt redan av lagtexten i inkassokostnadslagen att förseningsavgifter inte är förbjudna i sig – rätten till förseningsavgift är tvärtom en tvingande rättighet för borgenären i näringsidkarförhållanden.

Förseningsavgiften är vidare förenlig med 18 § konsumentkreditlagen.

Förseningsavgiften avviker inte från dispositiv rätt och rubbar inte balansen mellan parternas rättigheter och skyldigheter på ett oskäligt sätt

Enligt KO saknas dispositiva regler och det saknas följaktligen dispositiv rätt att avvika ifrån. Gällande rätt innebär inte att ett villkor är oskäligt i sig om det inte finns en bestämmelse som anger att villkoret är tillåtet.

Enligt 19 a § andra stycket konsumentkreditlagen gäller att förseningsavgifter inte får debiteras när fråga är om högkostnadskrediter. Lagstiftningen innebär alltså, e contrario, att förseningsavgifter är tillåtna för andra krediter.

Enligt Svea avviker dröjsmålsräntan inte från 7 § räntelagen på ett sådant sätt att dröjsmålsräntan medför att förseningsavgiften är att betrakta som oskälig. Dröjsmålsräntan beräknas efter den för lånet gällande räntesatsen jämte ett tillägg av fem procentenheter eller, när hela krediten har förfallit, en procentenhet.

Villkoren gäller för Sveas blancolån. För närvarande uppgår räntan för dessa lån till mellan 7,4 och 26,45 procent. Sättet för beräkning av dröjsmålsränta innebär således inte i närheten en fördubbling av räntan som gäller fram till förfalldagen. Enligt Sveas mening är en rimlig utgångspunkt för bedömningen av om en avvikelse från 7 § räntelagen är oskälig om differensen mellan den ränta som löper fram till förfalldagen och räntan som löper därefter på ett väsentligt sätt skiljer sig från differensen mellan avkastningsränta och dröjsmålsränta enligt räntelagen, dvs. sex procent.

Differensen mellan dröjsmålsräntan och den ränta som utgår före förfallodagen enligt de låneavtal som lyder under villkoren i avtalet uppgår som framgått till en eller fem procent. Differensen mellan räntan fram till förfallodagen och räntan därefter avviker följaktligen inte på ett för konsumenten negativt sätt från differensen mellan avkastningsränta och dröjsmålsränta enligt räntelagen.

Som framgått ovan består förseningsavgiftens reparativa syfte i att täcka Sveas interna indrivningskostnader. Debitering av förseningsavgiften är vidare hänförlig till varje specifik kredit som lyder under villkoren i avtalet och därmed tillåten enligt 18 § konsumentkreditlagen. En förseningsavgift som är tillåten enligt 18 § konsumentkreditlagen kan inte anses omfattad av inkassokostnadslagen. Svea menar vidare att det faktum att en avgift är tillåten enligt 18 § konsumentkreditlagen medför att villkoret inte kan anses oskäligt enligt 3 § avtalsvillkorslagen.

Förseningsavgiftens reparativa syfte är att ersätta Sveas interna indrivningskostnader som uppkommer till följd av betalningsdröjsmål. I den mån Svea inte ägt rätt att debitera förseningsavgiften skulle Svea, för att vara säker på att få täckning för eventuella interna indrivningskostnader, behövt tillämpa en högre ränta för krediten. Förseningsavgiften vägs således upp av andra, för konsumenten förmånliga villkor, närmare bestämt lägre ränta.

Enligt Sveas mening är det antagligt att en konsument, i valet mellan en lägre ränta med risk för en förseningsavgift och en garanterat högre ränta, hade accepterat förseningsavgiften. Följaktligen kan det antas att konsumenten hade godtagit förseningsavgiften vid en individuell förhandling.

Vidare finns det inget som stödjer att konsumenter som drabbas av förseningsavgifter i allmänhet befinner sig i en sådan ekonomisk situation att de drabbas av förseningsavgiften på ett kännbart sätt.

Att den ena parten ensidigt kan disponera över storleken på en viss avgift innebär inte i sig att villkoret är oskäligt. Frågan om villkoret är oskäligt i det enskilda fallet ska i stället prövas mot bakgrund av hur villkoret används och utnyttjas. Om villkoret utnyttjas på ett illojalt eller oskäligt sätt, kan villkoret jämkas eller åsidosättas. En sådan bedömning ska också ske med avseende på förseningsavgiften. Det är inte heller riktigt att Svea utan begränsning kan höja förseningsavgiftens belopp utan begränsningar. Sveas möjligheter att höja förseningsavgiften begränsas nämligen av 18 § konsumentkreditlagen.

Det kan vidare endast bli fråga om en förseningsavgift per dröjsmål. Följaktligen är det så att det vid ett kreditavtals ingående inte råder någon osäkerhet; under antagande att konsumenten tar del av avtalsvillkoret vet konsumenten vid tillfället för avtalets ingående vad förseningsavgiften uppgår till (dock att den kan komma att justeras) och att konsumenten om han eller hon hamnar i dröjsmål kommer att påföras förseningsavgiften.

Förseningsavgiften är en avtalad, civilrättslig påföljd vid gäldenärens kontraktsbrott. Precis som för andra civilrättsliga påföljder vid kontraktsbrott saknas därför motprestation från den icke-kontraktsbrytande partens sida. I sådant fall hade det inte varit fråga om någon sanktion.

Vad som ska prövas är huruvida en gentemot konsumenten lojalt och rättvist handlande näringsidkare rimligen kunde utgå från att konsumenten skulle godta ett sådant avtalsvillkor efter en individuell avtalsförhandling. I valet mellan en lägre ränta med risk för en förseningsavgift och en garanterat högre ränta kan antas att konsumenten hade accepterat förseningsavgiften. Konsumentens ökade räntekostnad om förseningsavgiften förbjuds skulle i de flesta fall sannolikt överstiga 120 kronor.

Det är inte motiverat från allmän synpunkt eller annars i konsumenternas intresse att förbjuda förseningsavgiften. Att förbjuda förseningsavgifter kan på sikt leda till generellt högre ränta för konsumenter. Detta gäller såväl de lån som Svea lämnar som

de lån som Sveas konkurrenser lämnar. Den nuvarande ordningen med förseningsavgifter som endast drabbar de kunder och de kredittyper som orsakar högre kostnader för Svea (och andra kreditgivare) innebär att en kostnadsövertäring inte sker på andra kunder och andra kredittyper. Det är en mer konsumentvänlig lösning att en avgift debiteras just de kunder som inte erlägger betalning i tid och som därmed orsakar Svea extra kostnader för krediterna istället för att hela konsumentkreditkollektivet, inklusive skötsamma gäldenärer, drabbas av högre kreditkostnader.

KO:s yrkande om förbud vid vite

KO:s yrkande är opreciserat. För det första är det oklart hur begreppet ”innebörd” ska förstås. För det andra är yrkandet oprecist såtillvida att det går ut på att Svea inte ska få använda villkor som förpliktar konsument att betala en ”förseningsavgift”. Det finns ingen allmängiltig definition av vad som konstituerar en förseningsavgift. Förseningsavgifter kan inte betraktas som generellt otillåtna.

UTREDNING

KO har som skriftlig bevisning åberopat avtalsvillkoren, domsbilaga 1, skärmdump från Sveas hemsida och ett avsnitt ur av bolaget till Konsumentverket inlämnad skrivelse av den 9 mars 2020.

På Svea begäran har partsförhör hållits med Lennart Ågren, styrelseledamot tillika verkställande direktör och koncernchef i Svea. Vidare har på Sveas begäran vittnesförhör hållits med Helena Klein, som ingår i Sveas ledningsgrupp och är chef för privatlån, spara och skuldfinans, Anders Kärsrud, operativ chef vid Svea, advokaten Fredrik Engström, ordförande i branschorganisationen Svensk Inkasso samt advokaten Lars Zacharoff, verkställande direktör i Finansbolagens Förening.

DOMSKÄL

Inledning

Målet rör det avtalsvillkor som anges under punkt 5 i domsbilaga 1 och som Svea använder i sina allmänna villkor för blancoån till konsumenterna.

Frågan i målet är om det aktuella avtalsvillkoret är oskäligt enligt 3 § första stycket avtalsvillkorslagen på i första hand den grunden att avtalsvillkoret strider mot tvingande bestämmelser i inkassokostnadslagen och i andra hand – för det fall avtalsvillkoret inte strider mot inkassokostnadslagen – på den grunden att det ändå, till nackdel för konsumenten, rubbar balansen mellan parternas rättigheter och skyldigheter enligt avtalet.

Patent- och marknadsdomstolen tar först ställning till om villkoret strider mot tvingande lagstiftning och i den meningen är oskäligt enligt 3 § första stycket avtalsvillkorslagen. Om så inte är fallet går domstolen vidare till att pröva om villkoret ändå är oskäligt eftersom det till konsumentens nackdel rubbar balansen mellan parternas rättigheter och skyldigheter enligt avtalet.

Rättsliga utgångspunkter

Avtalsvillkorslagen

I 1 och 3 §§ avtalsvillkorslagen anges att en näringsidkare, som erbjuder tjänster till konsumenterna och andra som handlar på näringsidkarens vägnar, får förbjudas att i framtiden i liknande fall använda ett avtalsvillkor som med hänsyn till pris och övriga omständigheter är oskäligt mot konsumenten eller ett villkor som är väsentligen samma. Förbudet måste dock vara motiverat från allmän synpunkt eller annars ligga i konsumenternas eller konkurrenternas intresse.

Oskälighetsrekvisitet i avtalsvillkorslagen svarar mot artikel 7.1 i Rådets direktiv 93/13/EEG av den 5 april 1993 om oskäliga villkor i konsumentavtal. Artikel 7 i direktivet anger inte närmare vad som avses med ett oskäligt avtalsvillkor. Den svenska lagstiftaren har förutsatt att direktivet avser sådana villkor som är oskäliga enligt den definition som finns i artikel 3. (Se prop. 1994/95:17 s. 62 f.)

Artikel 3 i direktivet anger bland annat att ett avtalsvillkor som inte har varit föremål för individuell förhandling, dvs. ett villkor som har utarbetats i förväg och konsumenten därför inte har haft möjlighet att påverka innehållet i, ska anses vara oskäligt om det i strid med kravet på god sed medför en betydande obalans i parternas rättigheter och skyldigheter enligt avtalet till nackdel för konsumenten.

Mot bakgrund av att 3 § avtalsvillkorslagen utgör genomförande av direktivet om oskäliga villkor i konsumentavtal ska lagens tillämpning ske i ljuset av direktivet och EU-domstolens praxis. EU-domstolen har uttalat att frågan om ett visst avtalsvillkor uppfyller kriterierna för oskälighet i direktivets mening får bedömas utifrån omständigheterna i det enskilda fallet och med beaktande av tillämpning av nationell rätt. När det gäller frågan om under vilka förhållanden en obalans uppkommer ”i strid med kravet på god sed” har EU-domstolen konstaterat att den nationella domstolen vid denna bedömning ska pröva huruvida en gentemot konsumenten lojalt och rättvist handlande näringsidkare rimligen kunde utgå från att konsumenten skulle godta ett sådant avtalsvillkor efter en individuell avtalsförhandling. (Se dom den 26 januari 2017 i mål C-421/14, Banco Primus SA, EU:C:2017:60, punkt 60 och där anförd praxis.)

Vidare följer av praxis att avtalsvillkor, som strider mot tvingande bestämmelser i lag, ska anses oskäliga enligt 3 § avtalsvillkorslagen. (Se NJA 2020 s. 1025 punkt 13 och där anförd praxis.)

Inkassokostnadslagen

Enligt 1 § första stycket inkassokostnadslagen gäller lagen en gäldenärs skyldighet att ersätta en borgenärs kostnader för åtgärder som syftar till att få gäldenären att betala en förfallen skuld. I andra stycket i samma paragraf anges att det i lagen också finns bestämmelser om en gäldenärs skyldighet att i vissa fall betala en förseningsersättning till borgenären.

De kostnader för åtgärder som borgenären vidtar eller låter vidta för att förmå gäldenären att betala en förfallen skuld, och som borgenären kan få ersatt enligt 2 och 3 §§ inkassokostnadslagen, är avtalade betalningspåminnelser, inkassokrav utformade enligt 5 § inkassolagen (1974:182) samt i vissa fall kostnader för upprättande av en amorteringsplan.

Kostnader för andra åtgärder som vidtagits i syfte att få gäldenären att betala är enligt 5 § första stycket inkassokostnadslagen gäldenären inte skyldig att ersätta. I 6 § första stycket inkassokostnadslagen anges att ett avtalsvillkor som innebär att gäldenärens skyldighet att ersätta kostnader som avses i 1 § första stycket utvidgas utöver vad som följer av lagen är ogiltigt.

I 4 a § första stycket inkassokostnadslagen anges att om borgenären i förhållanden mellan näringsidkare i deras yrkesmässiga verksamhet har rätt till dröjsmålsränta till följd av att en fordran på betalning för en vara eller tjänst inte betalats i tid, har gäldenären också rätt till förseningsersättning. Detsamma gäller i förhållande mellan en näringsidkare och en myndighet eller annat offentligt organ. Bestämmelsen genomför artikel 6.1 och 6.2 i direktivet om bekämpande av sena betalningar vid handelstransaktioner.

Det aktuella avtalsvillkoret

Enligt avtalsvillkoret ska gäldenären, om betalning av kapital, ränta eller avgifter inte fullgjorts i tid jämte dröjsmålsränta även betala en förseningsavgift med ett belopp som Svea vid varje tid allmänt tillämpar. Förseningsavgiften uppgår ostridigt för närvarande till 120 kr. Den fråga som aktualiseras i anledning av den av KO i första hand anförda grunden är hur avtalsvillkoret förhåller sig till inkassokostnadslagen.

Inkassokostnadslagen trädde i kraft den 1 januari 1982. Syftet med lagen är att skydda gäldenären mot överdrivna anspråk på kostnadsersättning. (Se prop. 1980/81:10 s. 36.) Bestämmelserna i lagen är tvingande till gäldenärens fördel. I lagen regleras gäldenärens skyldighet att ersätta borgenären för alla sådana mera rutinmässiga och förhållandevis enkla åtgärder som en borgenär, sedan fordringen har förfallit till betalning, vidtar eller låter vidta i syfte att förmå gäldenären att betala. (Se a. prop. s. 96.)

Det kan vidare konstateras att det råder ett visst samband mellan inkassokostnadslagen och inkassolagen. I 12 § inkassolagen anges att det i inkassokostnadslagen finns särskilda bestämmelser om gäldenärens skyldighet att ersätta kostnader för inkassoåtgärder. Med inkassoåtgärder avses enligt 1 § första stycket inkassolagen åtgärd som innebär annan påtryckning på gäldenären än angivande av tid för betalning eller uppgift om att fordringen, om den inte betalas, kommer att överlämnas till någon annan för inkasso. I praxis har en konkursansökan ansetts utgöra en inkassoåtgärd eftersom den i praktiken innebär en påtryckning på gäldenären att själv betala sin skuld. (Se NJA 1990 s. 585.)

Svea har gjort gällande att det framgår av lagstiftarens ställningstaganden i samband med genomförandet av direktivet om bekämpande av sena betalningar vid handelstransaktioner och 18 samt 19 a §§ konsumentkreditlagen att en avtalad förseningsavgift i ett konsumentförhållande inte omfattas av 1 § första stycket inkassokostnadslagen.

Inkassokostnadslagen ändrades den 13 mars 2013 med anledning av genomförandet av direktivet om bekämpande av sena betalningar vid handelstransaktioner. Direktivet rör förhållandet mellan företag eller mellan företag och myndigheter, dvs. inte som i nu aktuellt fall konsumentförhållanden. I förarbetena framhölls att ett genomförande av direktivet genom ändringar i inkassokostnadslagen, och inte genom en särskild lag, inte var helt okomplicerat ur ett rättssystematiskt perspektiv. (Se prop. 2012/13:36 s. 16.)

Inkassokostnadslagen har till stora delar ett konsumentskyddande syfte. Mot den bakgrunden framstår det som långtgående att utifrån genomförandet av ett direktiv som rör förhållandet mellan näringsidkare och mellan näringsidkare och myndigheter dra slutsatsen att en förseningsavgift i ett konsumentkreditavtal faller utanför tillämpningsområdet för 1 § första stycket inkassokostnadslagen. Detta oavsett om det sätt på vilket direktivet genomfördes medfört en komplicerad situation ur ett rättssystematiskt perspektiv.

Patent- och marknadsdomstolen konstaterar vidare att inkassokostnadslagen inte var föremål för lagstiftningsåtgärder i samband med tillkomsten av 18 och 19 a §§ konsumentkreditlagen. Det går därför inte att utifrån förarbetsuttalanden till nämnda bestämmelser, som inte syftar till att reglera kostnader för indrivningsåtgärder, att med säkerhet avgöra om en avtalad förseningsavgift i konsumentförhållanden faller inom tillämpningsområdet för 1 § första stycket inkassokostnadslagen.

Det framstår för domstolen även som långtgående att utifrån ett motsatsslut av 19 a § konsumentkreditlagen dra slutsatsen att 1 § första stycket inkassokostnadslagen medger att en konsument på avtalsrättslig grund kan åläggas att betala en förseningsavgift. Vad gäller 18 § konsumentkreditlagen så kan konstateras att KO:s talan inte grundas på att förseningsavgiften står i strid med den bestämmelsen. Domstolen har således inte att avgöra den frågan. Om det av lagsystematiska skäl finns anledning att överväga förhållandet mellan 18 § konsumentkreditlagen och

inkassokostnadslagen så är det en uppgift för lagstiftning och inte något som bör avgöras genom rättspraxis.

Svea har vidare invänt att förseningsavgiften inte är en åtgärd som vidtas med avseende på en förfallen skuld, inte har till syfte att förmå gäldenären att betala en förfallen skuld eller att ersätta kostnader för åtgärder som har till syfte att förmå gäldenären att betala en förfallen skuld. Om syftet med de åtgärder som förseningsavgiften bekostar skulle vara relevant har Svea bestritt att dessa har till syfte att förmå gäldenären att betala en förfallen skuld. Förseningsavgiften är enligt Svea att betrakta som ersättning för en administrativ kostnad och inte ersättning för en påtryckningskostnad.

Enligt avtalsvillkoret påförs gäldenären en förseningsavgift om betalning inte sker i rätt tid av kapital, ränta eller avgifter. Betalningsskyldigheten inträder således vid försenad betalning.

Av förhören med Lennart Ågren, Helena Klein och Anders Kärsrud har bland annat framgått följande. Om en kund inte har betalat i tid blir kunden kontaktad via mejl och telefon av Svea för att få en chans att betala innan kravet går till inkasso. Syftet med förseningsavgiften är att dels få kunderna att betala i tid och undvika att de hamnar hos Kronofogdemyndigheten med de ökade kostnader detta medför för kunden, dels bekosta de åtgärder som vidtas i anledning av att kunden inte betalar i tid. Förbjuds möjligheten att ta ut en förseningsavgift skulle detta till kundernas nackdel kunna leda till fler inkassoärenden hos Kronofogdemyndigheten och till att Svea tvingades till att höja räntan på lånen.

Patent- och marknadsdomstolen kan konstatera att förseningsavgiften, som tas ut i form av en schablonersättning, verkställs vid försenad betalning och bekostar åtgärder som bland annat innefattar kontakter med gäldenären genom mejl och telefon för att förmå denne att betala. Mot den bakgrunden kan enligt domstolen innebörden av förseningsavgiften inte förstås på annat sätt än som en påtryckning på gäldenären att

betala sin skuld. Att förseningsavgiften även bekostar administrativa åtgärder i form av att t.ex. ta fram rapporter till Finansinspektionen och över skuldreservering enligt IFRS 9 förändrar inte detta.

Enligt domstolen utgör det aktuella avtalsvillkoret därmed en kostnad som omfattas av 1 § första stycket inkassokostnadslagen och inte en kostnad som avses i 2 och 3 §§ i lagen. Avtalsvillkoret är därför enligt 6 § inkassokostnadslagen ogiltigt.

Sammanfattningsvis konstaterar domstolen att Svea använder ett avtalsvillkor som strider mot tvingande bestämmelser i inkassokostnadslagen vid erbjudande av konsumentkrediter till konsumenter. Avtalsvillkoret är därför oskäligt enligt 3 § avtalsvillkorslagen. Vad Svea har anfört om att villkoret av konsumenter kan uppfattats vara till deras fördel i förhållande till en högre ränta eller att ett förbud mot förseningsavgiften kan leda till fler inkassoärenden hos Kronofogdemyndigheten förändrar inte denna bedömning. Bedömningen är också i enlighet med rådets direktiv 93/13 EEG av den 5 april 1993 om oskäliga villkor i konsumentavtal eftersom det får anses vara oförenligt med god sed att tillämpa avtalsvillkor i strid med tvingande rätt.

Mot bakgrund av den bedömning domstolen gjort med avseende på avtalsvillkorets förenlighet med inkassokostnadslagen saknas det anledning att pröva den av KO i andra hand framställda grunden för talan.

Vitesförbud

Då Patent- och marknadsdomstolen har bedömt att avtalsvillkoret är oskäligt finns förutsättningar enligt 3 § avtalsvillkorslagen att meddela ett förbud. Med hänsyn till den mellan parterna ostridiga omständigheten att avtalsvillkoret inte har varit föremål för individuella förhandlingar mellan Svea och konsumenterna är ett förbud motiverat från allmän synpunkt.

För att ett förbud ska få avsedd effekt bör det inte ges så snäv utformning att förbudet

kan kringgås genom en obetydlig justering, men inte heller en vidare utformning än att det klart framgår vilka slags avtalsvillkor förbudet avser. (Jfr NJA 2018 s. 883.)

Patent- och marknadsdomstolen finner att det förbud som KO har yrkat bifall till bör avgränsas till det sätt på vilket det används för att yrkandet ska uppfylla kravet på konkretisering. Förbudet ska därför utformas på det sätt som framgår av domslutet.

Huvudregeln enligt 3 § fjärde stycket avtalsvillkorslagen är att ett förbud ska förenas med vite, om inte detta av särskilda skäl är obehövt. Sådana särskilda skäl föreligger inte i detta mål.

Av 3 § lagen (1985:206) om viten följer att ett förelagt vite ska fastställas till ett belopp som med hänsyn till vad som är känt om adressatens ekonomiska förhållanden och till omständigheterna i övrigt kan antas förmå honom att följa det föreläggande som är förenat med vitet.

Vitesbeloppets storlek ska vidare bestämmas så (i) att det blir verkningsfullt och därmed avhåller adressaten från att bryta mot det föreläggande som har meddelats samt (ii) att det inte blir ekonomiskt mer fördelaktigt för adressaten att bryta mot förbudet än att upphöra med att använda det oskäligen avtalsvillkoret. (Jfr NJA 2018 s. 883, punkt 20.)

Med hänsyn till Sveas nettoomsättning år 2019 måste ett vite bestämmas till ett relativt högt belopp. Vid en samlad bedömning finner Patent- och marknadsdomstolen att storleken på vitet ska bestämmas till 2 000 000 kr.

Rättegångskostnader

Enligt 3 kap. 1 § lagen (2016:188) om patent- och marknadsdomstolar är 18 kap. rättegångsbalken tillämplig beträffande rättegångskostnader i mål om förbud enligt marknadsföringslagen. I 9 b § avtalsvillkorslagen anges dock att 18 kap. 16 § rättegångsbalken inte ska tillämpas. Staten kan i enlighet med de ordinära

rättegångskostnadsreglerna i 18 kap. 8 § rättegångsbalken få ersättning även för sin kostnad för utförande av sin talan mot den enskilde. (Jfr bland annat NJA 2001 s. 288 och Patent- och marknadsöverdomstolens avgörande den 13 april 2018 i mål PMÖ 864-18.)

KO är vinnande part och har därmed rätt till ersättning för sin rättegångskostnad. KO har begärt ersättning med totalt 159 515 kr, varav 153 900 kr avseende arbete och 5 615 kr avseende utlägg. Det yrkade beloppet är vitsordat och KO ska tillerkännas begärd rättegångskostnad. Beloppet ska, i enlighet med 18 kap. 8 § andra stycket rättegångsbalken, innefatta ränta oaktat KO inte yrkat detta.

Sekretess

I målet har från Sveas sida anförts att det finns flera uppgifter i målet som omfattas av sekretess. Patent- och marknadsdomstolen ifrågasätter inte att uppgifter i målet är sådant som kan omfattas av sekretess. Sekretessen för dessa uppgifter ska, med undantag för de uppgifter som tagits in i denna dom och aktbilaga 37, bestå i målet.

HUR MAN ÖVERKLAGAR, se domsbilaga 2 (PMD-02)

Överklagande ska ha kommit in till Patent- och marknadsdomstolen senast den 11 november 2021 och ställas till Patent- och marknadsöverdomstolen. Prövningstillstånd krävs.

Malou Lindblom

Peter Adamsson

Karin Ahlstrand Oxhamre

Allmänna villkor för Svea Ekonomi AB (publ) – Blancolån 2020-03-05

1. PARTER

Långivare är Svea Ekonomi AB (publ), 556489-2924, 169 81 Solna, nedan kallad Svea. Låntagare är den fysiska person eller de fysiska personerna som tecknat avtal med Svea, och förklarar sig vilja utnyttja de tjänster som Svea tillhandahåller enligt villkoren i denna handling.

2. PRODUKT

Produkten är ett lån som återbetalas genom den annuitet som framgår av skuldebrevet. Vid annuitet betalar Låntagaren samma belopp varje månad. Till en början är amorteringsdelen lägre och räntebeloppet högre, omfördelning sker under lånets återbetalningsstid. Vid förändring av räntesatsen har Svea rätt att efter eget val antingen ändra storleken av senare annuiter så att lånetiden blir oförändrad och lånet slutbetalas vid avtalad tidpunkt eller förlänga lånetiden. Se punkt 3 om amorteringsfrihet.

3. AMORTERINGSFRIHET

För det fall Låntagaren beviljas amorteringsfria månader har Svea rätt att efter eget val antingen ändra storleken av senare annuiter så att lånetiden blir oförändrad och lånet slutbetalas vid avtalad tidpunkt eller förlänga lånetiden.

4. RÄNTA

Räntan är rörlig och beräknas efter den räntesats och enligt de grunder som vid var tid tillämpas av Svea för respektive låneform. Uppgift om aktuell räntesats framgår av vid var tid gällande prislista på www.svea.com. Låntagaren ska betala ränta till Svea efter en årlig räntesats som beräknas på vid varje tid utestående skuld från och med utbetalningsdagen. Ränta beräknas efter faktisk antal dagar, baserat på ett år med 365 dagar. Att räntan är rörlig innebär att räntesatsen kan ändras då det motiveras av kreditpolitiska beslut, förändringar på råntemarknaden, ändrade uppläggningskostnader för Svea eller andra kostnadsförändringar som Svea inte skäligen kunde förutse när lånet lämnades. Svea är skyldig att tillämpa ovanstående villkor även till Låntagarens förmån. Svea informerar alltid låntagaren i förväg, då räntesatsen ändras. Sådan information lämnas skriftligen, i anslutning till avisering av betalning, eller i särskild försändelse per post eller e-post. Information finns även på www.svea.com. Vid ränteändringar beräknar Svea räntan efter den nya räntesatsen från och med den dag ränteändringen träder i kraft. Förfallodag för ränta och amortering är den 27:e i varje månad. Med effektiv ränta avses lånekostnaden (ränta, avgifter och andra kostnader som Låntagaren ska betala med anledning av lånet) angiven som en årlig ränta beräknad på lånebeloppet, med hänsyn tagen till delbetalningar som ska ske under lånetiden.

5. DRÖJSMAŁSRÄNTA OCH FÖRESENINGSAVGIFT

Om betalning av kapital, ränta eller avgifter inte fullgörs i tid, ska Låntagaren betala en särskild årlig dröjsmålsränta på det förfallna beloppet tills betalning sker. På belopp som inte förfallit fortsätter den vanliga räntan att löpa. Dröjsmålsräntan beräknas efter den för lånet gällande räntesatsen jämte ett tillägg av fem procentenheter eller, när hela krediten förfallit, en procentenhet. Jämte dröjsmålsränta enligt ovan utgår även förseningsavgift med belopp som Svea vid varje tid allmänt tillämpar.

6. AVGIFTER

Låntagaren är skyldig att utöver ränta betala särskild avgift till Svea som ersättning för de kostnader Svea har för lånet. De särskilda avgifterna låntagaren ska betala till Svea anges på skuldebrevet. De särskilda avgifterna får ändras av Svea i den mån Sveas kostnader för de åtgärderna som de särskilda avgifterna avser att täcka har ökat. Om avgift ändras till nackdel för Låntagaren lämnas underrättelse genom särskilt meddelande till Låntagaren eller genom annonsering i dagspressen. Information finns även på www.svea.com. Låntagaren ska även vara skyldig att till Svea betala andra avgifter än sådana som förorsakats av Sveas kostnader för lånet som sådant. Sådana avgifter utgår med belopp och enligt de grunder i övrigt som Svea vid varje tid allmänt tillämpar och utgörs exempelvis av påminnelse- och förseningsavgifter. Information om dessa avgifter framgår av vid varje tid gällande prislista på www.svea.com. Låntagaren ska även ersätta Sveas kostnader och arbete för att bevaka och driva in Sveas fordran från Låntagaren eller annan för lånet betalningsskyldig.

7. SOLIDARISK BETALNINGSSKYLDIGHET

Om det finns två låntagare, eller fler som tillsammans beviljats lånet, är låntagarna solidariskt betalningsskyldiga för vid varje tillfälle aktuell skuld jämte upplupen ränta och avgift.

8. AVRÄKNINGSORDNING

Vid betalning har Svea rätt att avräkna samtliga på lånet till betalning förfallna avgifter, kostnader och räntor innan avräkning sker på kapitalskulden. Svea har även rätt att bestämma avräkningsordningen mellan avgifter, kostnader och räntor.

9. SVEAS RÄTT ATT SÄGA UPP LÅNET I FÖRTID

Svea har rätt att säga upp lämnat lån i förtid om någon av följande omständigheter föreligger;

- Låntagaren är sedan mer än en månad i dröjsmål med betalning av ett belopp som överstiger tio procent av lånefordran.
- Låntagaren är sedan mer än en månad i dröjsmål med betalning av ett belopp som överstiger fem procent av lånefordran och dröjsmålet avser två eller flera poster som har förfallit vid olika tidpunkter.
- Låntagaren är på annat sätt i väsentligt dröjsmål med betalningen.
- Om säkerhet som ställts för lånet avsevärt försämrats eller bortfallit.
- Det står klart att Låntagaren genom att avvika, skaffa undan egendom eller förfara på annat sätt undandrar sig att betala sin skuld.

Vill Svea få betalt i förtid enligt någon av punkterna 1 - 3 gäller en uppsägningstid av minst fyra veckor räknat från den tidpunkt då Svea sänder ett meddelande om uppsägning i rekommenderat brev till Låntagaren eller uppsägning utan sådan åtgärd kommer Låntagaren tillhanda. Har Svea krävt betalning i förtid enligt någon av punkterna 1 - 3, är Låntagaren ändå inte skyldig att betala i förtid, om han före utgången av uppsägningstiden betalar det kapitalbelopp, den ränta och dröjsmålsränta samt de avgifter och kostnader som förfallit. Detsamma gäller om Låntagaren vid uppsägning enligt punkterna 4 - 5 genast efter uppsägningen eller inom medgiven uppsägningstid ställer godtagbar säkerhet för lånefordran. Sådan säkerhet ska skriftligen godkännas av Svea såsom godtagbar innan Låntagaren anses ha uppfyllt kraven för säkerställande enligt denna bestämmelse. Har Låntagaren tidigare med stöd av bestämmelserna i andra stycket befriats från

skyldigheten att betala skulden i förtid, gäller inte bestämmelserna i det stycket.

10. LÅNETS LÖPTID

Lånet förfaller i sin helhet till betalning vid utgången av den löptid som anges i skuldebrevet, se dock punkt 2 och 3.

11. FÖRTIDSLÖSÖEN

Låntagaren har rätt att helt eller delvis lösa lånet i förtid utan särskild avgift.

12. ÖVERLÅTELSE AV LÅNEAVTAL

Svea har rätt att överlåta eller pantsätta sin fordran till annan.

13. MEDDELANDE

Om Låntagaren är ansluten till Sveas internetjänst eller annan elektronisk kommunikationstjänst kan Svea komma att tillhandahålla information till Låntagaren därigenom. Information och meddelanden skickas annars per post till den adress som är registrerad hos Svea eller som i annat fall är känd för Svea.

I fråga om information angående ränteändringar gäller vad som föreskrivs i punkt 4.

Årsbesked skickas ut per den 31 december. Inga aviseringar skickas till Låntagaren.

Om Låntagaren begär aviseringar skickas dessa ut mot en extra kostnad. Låntagaren kan löpande logga in på "Mina sidor" på www.svea.com och se aktuell aviseringssuppgift. Information som lämnas via Sveas internetjänst eller annan elektronisk kommunikationstjänst anses ha nått Låntagaren så snart den gjorts tillgänglig. Rekommenderat brev om lånet, som Svea sänder till Låntagaren ska anses ha nått adressaten senast på sjunde dagen efter avskändandet. Låntagaren ska underrätta Svea om ändring av adress, e-postadress eller telefonnummer.

14. Ansvar för obehöriga transaktioner

För att Låntagaren ska kunna administrera sitt lån hos Svea krävs uppkoppling mot internet och att inloggning sker med BankID eller annan autentiseringskod. Låntagaren ska visa normal aktsamhet och skydda sin tekniska utrustning mot obehörigt användande. Svea gör inga kontroller av att det är rätt person som använt säkerhetslöseningen och tar heller inte ansvar för obehörig person utför transaktionerna på Låntagarens konto. Svea har rätt att skjuta upp utförandet av uppdrag eller instruktion som lämnats avseende Låntagarens konto om det, enligt Sveas bedömning, finns anledning att utföra särskilda åtgärder för att identifiera Låntagaren eller verifiera uppdraget. Låntagare som använder BankID eller annan autentiseringskod för verifiering förbinder sig att:

- välja en kod som är svår för andra att lista ut,
- inte avslöja koden för någon,
- inte anteckna koden på sådant sätt eller förvara noteringen på sådant ställe att dess samband med BankID eller autentiseringskod framgår,
- förvara eventuell anteckning om koden på ett betryggande sätt,
- omedelbart ändra koden eller spärra BankID eller autentiseringskod och underrätta Svea vid misstanke om att någon annan fått kännedom om koden,
- vid misstanke om att någon annan o tillbörligen fått tillgång till koden eller att ett brott begåtts, omedelbart spärra sitt BankID eller autentiseringskod och underrätta Svea.

Låntagaren ansvarar för att samtliga transaktioner som sker genom BankID eller autentiseringskod är behörigen utförda. Har BankID eller autentiseringskod använts obehörigen föreligger, ett betalningsansvar gentemot Svea. Låntagaren ansvarar mot Svea även för skada som drabbar Svea genom brott. Låntagaren ansvarar för obehöriga transaktioner som har genomförts till följd av Låntagarens försumelse vid administration av sitt lån hos Svea, se ovan. Vid sådan ersättningskyldighet ansvarar Låntagaren för beloppet, dock högst 1 200 kronor om Låntagaren inte skyddat sin BankID-kod eller autentiseringskod. Om Låntagaren inte underrättar Svea om obehöriga transaktioner så snart det kan ske efter att ha fått kännedom om det inträffade ansvarar Låntagaren alltid för hela beloppet. Om Låntagaren genom grov oaktsamhet har brutit mot sina skyldigheter, ska Låntagaren ansvara för hela beloppet. Låntagarens ersättningskyldighet är dock begränsat till 12 000 kronor utom i de fall då Låntagaren har handlat särskilt klodervårt. Låntagaren kan även bli ansvarig för hela beloppet om denne inte underrättar Svea utan nödigt dröjsmål efter att ha fått vetskap om den obehöriga transaktionen.

15. BEHANDLING AV PERSONUPPGIFTER

Behandling av personuppgifter omfattas av bestämmelserna i EU:s Dataskyddsförordning 2016/679. Svea behandlar personuppgifter om Låntagaren, inklusive uppgifter om vem denne är, kontaktoppgifter samt ekonomiska situation och betalningshistorik. Uppgifterna inhämtas främst från Låntagaren. Personuppgifterna behandlas för att fullgöra ett avtal där Låntagaren och Svea är parter. Svea avser att behandla Låntagarens personuppgifter i syfte att administrera och fullgöra avtalsförhållandet, fullgöra föreskriven skyldighet att lämna uppgifter till myndigheter eller sådana skyldigheter som kan följa av lagar och förordningar. Uppgifterna kan även komma att användas för marknads- och kundanalys, riskhantering och produktutveckling. Svea kan komma att överföra till, eller dela Låntagarens information med, utvalda tredje parter. Svea vidtar alla rimliga legala, tekniska och organisatoriska åtgärder för att säkerställa att Låntagarens data hanteras säkert och med en adekvat skyddsnivå vid överföring till eller delning med sådana utvalda tredje parter. Exempel på sådana tredje parter kan vara andra bolag inom Sveakoncernen, kreditupplysningsföretag och myndigheter. Låntagaren har rätt att få information om de personuppgifter om denne som behandlas av Svea. Låntagaren har rätt att begära rättelse, radering, begränsad behandling eller rika annan användning mot behandling av personuppgifterna. Sådan begäran ska prövas och Svea kan vara av uppfattningen att personuppgiftsbehandlingen ska fortgå utan rättelse, radering eller begränsning. Låntagaren har rätt att överklaga behandlingen till Datainspektionen som är tillsynsmyndighet för personuppgiftsbehandling. Personuppgifter lagras under den tid kundrelationen pågår samt den tid det är nödvändigt för att uppfylla svensk lag. Data gällas då kontraktstiden löpt ut och enbart de uppgifter som krävs för att uppfylla lagen och förordningar, såsom exempelvis bokföringsregler och åtgärder mot penningtvätt, behålls. Sveas kundregister och andra uppgifter Svea har om Låntagaren skyddas av banksekretess enligt Lag om finansieringsverksamhet. Personal hos Svea som har tillgång till personuppgifter har lagstadgad och avtalad tystnadsplikt. Svea är personuppgifts-ansvarig. Låntagaren kan kontakta Svea via post 169 81 Solna,

telefon 08 - 735 90 00 eller info@sveadirekt.se. Dataskyddsombud nås på privacy@svea.com

16. BEGRÄNSNING AV SVEAS ANSVAR

Svea är inte ansvarig för skada som beror på svenskt eller utländskt lagbud, svensk eller utländsk myndighetsåtgärd, krigshändelse, strejk, blockad, bojkott, lockout eller annan liknande omständighet. Förbehållet i fråga om strejk, blockad, bojkott och lockout gäller oavsett om Svea själv vidtar eller är föremål för sådan konfliktåtgärd. Skada som uppkommit i andra fall ska inte ersättas av Svea om Svea inte haft någon på sin Svea svarar inte i något fall för indirekt skada. Föreligger hinder för Svea att verkställa betalning eller att vidta annan åtgärd på grund av omständighet som anges ovan får åtgärden skjutas upp tills dess hindret har upphört. Är Svea till följd av omständigheter som anges första stycket förhindrad att ta emot betalning, har Svea för den tid under vilken hindret föreligger rätt till avtalad ränta utan tillägg av dröjsmålsränta.

17. UPPLYSNINGSLÄMNADE I ENLIGHET MED KREDITUPPLYSNINGSLAGEN (1973:1173)

Uppgifter om lånet, betalningsförsummelser eller kreditmissbruk kan av Svea komma att lämnas till kreditupplysningsföretag som står under Datainspektionens tillsyn, i enlighet med kreditupplysningslagen. Uppgifter som lämnas till kreditupplysningsföretag kommer att föras in i kreditupplysningsföretags register. Uppgifterna görs därvid tillgängliga för bl a banker och kreditmarknadsbolag under Finansinspektionens tillsyn.

18. RÄTT TILL INFORMATION

Konsumentkreditlagen (2010:1846) anger att den konsument som köper finansiella tjänster har rätt till viss information om den finansiella tjänsten (lånet) innan avtal tecknas. Även Distans- och Hemförsäljningslagen (2005:59) stipulerar att konsumenten har rätt till viss information i förväg. Distansköp innebär att låntagaren köpt den finansiella tjänsten via Internet, e-post eller vanlig post utan att fysiskt träffa den som säljer tjänsten. Marknadsföringen har utformats i enlighet med Marknadsföringslagen (2008:486). All kommunikation sker på svenska. Låneerbjudandet gäller en månad. Låntagaren uppmärksammas på att lånet kan innebära en påfrestning på den privata ekonomin.

19. ÅNGERRÄTT ENLIGT KONSUMENTKREDITLAGEN (2010:1846) OCH DISTANS- OCH HEMFÖRSÄLJNINGSLAGEN (2005:59)

För låneavtalet gäller Konsumentkreditlagen (2010:1846) och om låneavtalet ingåtts genom ett distansavtal gäller i tillämpliga delar Distans- och Hemförsäljningslagen (2005:59). Enligt Konsumentkreditlagen §§ 21 - 25 har Låntagaren ångerrätt enligt angivna regler härom. Även Distans- och Hemförsäljningslagen ger Låntagaren ångerrätt. Ångerrätten är 14 dagar och räknas från den dag låneavtalet ingicks eller från den dag då Låntagaren får del av avtalsvillkor och övrig information. Ångerrätten utnyttjas genom att Låntagaren lämnar eller sänder ett meddelande med post till Svea Ekonomi AB, 169 81 Solna, mail till info@sveadirekt.se eller telefon 08-735 29 40. Låntagaren ska snarast och senast inom 30 dagar återbetala utnyttjat lån samt betala upplupna räntor enligt den räntesats som anges i låneavtalet. Därtill ska eventuella avgifter som Låntagaren erlagt återbetalas med undantag av utgifter som Svea erlagt till det allmänna. Detta gäller även om det finns flera låntagare och endast en av dem utövar ångerrätten. Om Låntagaren utnyttjar sin ångerrätt beträffande avtalet så upphör låneavtalet att gälla och Låntagaren är inte heller bunden vid ett anknyttande avtal om tjänst som tecknats med anledning av låneavtalet t.ex. låneskydds försäkring.

20. TILLSYNSMYNDIGHET

Tillsynsmyndighet för Sveas verksamhet är Finansinspektionen med besöksadress Brunnsgratan 3 i Stockholm och postadress Box 7821, 103 97 Stockholm. Telefonnumret är 08-787 80 00 och mejladressen är finansinspektionen@fi.se

21. KLAGOMÅLSHANTERING

Klagomål avseende lånet bör i första hand framföras till den person eller enhet inom Svea som tillhandahållit lånet info@sveadirekt.se. För det fall man inte är nöjd med det beslut som meddelats i anledning av klagomålet finns möjlighet att vända sig till Klagomålsansvarig på Svea (klagomalsansvarig@svea.com).

22. TVISTLÖSNING UTANFÖR DOMSTOL

Vid tvist med Svea har Låntagaren möjlighet att vända sig till Allmänna Reklamationsnämnden (ARN), Box 174, 101 23 Stockholm. Mejladressen är arn@arn.se. ARN är en nämnd för alternativ tvistlösning. En anmälan till ARN ska vara skriftlig och för att nämnden ska pröva ärendet finns bl a vissa värde- och tidsgränser. För mer information se www.arn.se. Låntagaren kan även vända sig till Konsumenternas Bank- & Finansbyrå, Box 24215, 104 51 Stockholm och Konsumentverket, Box 48, 651 02 Karlstad.

23. ÄNDRING AV VILLKOR

Svea förbehåller sig rätten att ändra dessa allmänna lånevillkor utan att lånet sägs upp. Meddelande om ändrade villkor lämnas till Låntagaren. Om villkorsändringen är av väsentlig betydelse, underrättas dessa senast 14 dagar innan de ändrade villkoren träder i kraft.

24. MEDGIVANDE TILL BETALNING VIA AUTOGIRO

Låntagaren, eller annan, kan i separat handling eller via elektronisk medgivande, från sin bank, lämna sitt medgivande att överföra ska ske till Svea via autogiro. Ett sådant medgivande innebär för den som lämnar medgivandet att tillse att medel finns tillgängligt på lån varifrån överföring ska ske senast bankdagen före överenskommen förfallodag. Villkor för uttaget regleras enligt lämförande banks regler. BankGiroCentralen AB (BGC) har i uppdrag att sköta autogirorutiner för lämförande banks räkning. Låntagaren medger därför att uppgifter ur lämförande banks register om löpnummer och adress får samöras med BGC:s uppgifter till ett register. Medgivandet gäller tillsvidare. Medgivandet upphör fem vardagar efter det att den som lämnat medgivandet skriftligen återkallat det hos Svea eller lämförande bank.

25. TILLÄMPLIG LAG OCH DOMSTOL

På detta skuldebrev ska svensk rätt vara tillämplig. Om talan väcks av Svea ska tvisten avgöras av svensk domstol. Svea har dock rätt att väcka talan i annat land om Låntagaren har hemvist där eller har tillgångar i det landet.

Hur man överklagar

Dom i tvistemål, Patent- och marknadsdomstolen

PMD-02

Vill du att domen ska ändras i någon del kan du överklaga. Här får du veta hur det går till.

Överklaga skriftligt inom 3 veckor

Ditt överklagande ska ha kommit in till domstolen inom 3 veckor från domens datum. Sista datum för överklagande finns på sista sidan i domen.

Överklaga efter att motparten överklagat

Om ena parten har överklagat i rätt tid, har den andra parten också rätt att överklaga även om tiden har gått ut. Det kallas att anslutningsöverklaga.

En part kan anslutningsöverklaga inom en extra vecka från det att överklagandet har gått ut. Ett anslutningsöverklagande måste alltså komma in inom 4 veckor från domens datum.

Ett anslutningsöverklagande upphör att gälla om det första överklagandet dras tillbaka eller av något annat skäl inte går vidare.

Så här gör du

1. Skriv Patent- och marknadsdomstolens namn och målnummer.
2. Förklara varför du tycker att domen ska ändras. Tala om vilken ändring du vill ha och varför du tycker att Patent- och marknadsöverdomstolen ska ta upp ditt överklagande (läs mer om prövnings-tillstånd längre ner).

3. Tala om vilka bevis du vill hänvisa till. Förklara vad du vill visa med varje bevis. Skicka med skriftliga bevis som inte redan finns i målet.

Det är inte säkert att du kan lägga fram nya bevis. Vill du göra det ska du förklara varför du inte lagt fram bevisen tidigare.

Vill du ha nya förhör med någon som redan förhörts eller en ny syn (till exempel besök på en plats), ska du berätta det och förklara varför.

Tala också om ifall du vill att motparten ska komma personligen vid en huvudförhandling.

4. Lämna namn och personnummer eller organisationsnummer.
Lämna aktuella och fullständiga uppgifter om var domstolen kan nå dig: postadresser, e-postadresser och telefonnummer.
Om du har ett ombud, lämna också ombudets kontaktuppgifter.
5. Skriv under överklagandet själv eller låt ditt ombud göra det.
6. Skicka eller lämna in överklagandet till Patent- och marknadsdomstolen. Du hittar adressen i domen.

Vad händer sedan?

Patent- och marknadsdomstolen kontrollerar att överklagandet kommit in i rätt tid. Har det kommit in för sent avvisar domstolen överklagandet. Det innebär att domen gäller.

Om överklagandet kommit in i tid, skickar domstolen överklagandet och alla handlingar i målet vidare till Patent- och marknadsöverdomstolen.

Har du tidigare fått brev genom förenklad delgivning, kan även Patent- och marknadsöverdomstolen skicka brev på detta sätt.

Prövningstillstånd i Patent- och marknadsöverdomstolen

När överklagandet kommer in till Patent- och marknadsöverdomstolen tar domstolen först ställning till om målet ska tas upp till prövning.

Patent- och marknadsöverdomstolen ger prövningstillstånd i fyra olika fall.

- Domstolen bedömer att det finns anledning att tvivla på att Patent- och marknadsdomstolen dömt rätt.
- Domstolen anser att det inte går att bedöma om Patent- och marknadsdomstolen har dömt rätt utan att ta upp målet.
- Domstolen behöver ta upp målet för att ge andra domstolar vägledning i rätts-tillämpningen.
- Domstolen bedömer att det finns synnerliga skäl att ta upp målet av någon annan anledning.

Om du *inte* får prövningstillstånd gäller den överklagade domen. Därför är det viktigt att i överklagandet ta med allt du vill föra fram.

Vill du veta mer?

Ta kontakt med Patent- och marknadsdomstolen om du har frågor. Adress och telefonnummer finns på första sidan i domen.

Mer information finns på www.domstol.se.

Hur man överklagar Patent- och marknadsöverdomstolens avgörande

Den som vill överklaga Patent- och marknadsöverdomstolens avgörande ska göra det genom att skriva till Högsta domstolen. Överklagandet ska dock skickas eller lämnas till Patent- och marknadsöverdomstolen.

Senaste tid för att överklaga

Överklagandet ska ha kommit in till Patent- och marknadsöverdomstolen senast den dag som anges i slutet av Patent- och marknadsöverdomstolens avgörande.

Beslut om häktning, restriktioner enligt 24 kap. 5 a § rättegångsbalken eller reseförbud får överklagas utan tidsbegränsning.

Om överklagandet har kommit in i rätt tid, skickar Patent- och marknadsöverdomstolen överklagandet och alla handlingar i målet vidare till Högsta domstolen.

Prövningstillstånd i Högsta domstolen

Det krävs prövningstillstånd för att Högsta domstolen ska pröva ett överklagande. Högsta domstolen får meddela prövningstillstånd endast om

1. det är av vikt för ledning av rättstillämpningen att överklagandet prövas av Högsta domstolen eller om
2. det finns synnerliga skäl till sådan prövning, så som att det finns grund för resning, att domvillan förekommit eller att målets utgång i hovrätten uppenbarligen

beror på grovt förbiseende eller grovt misstag.

Överklagandets innehåll

Överklagandet ska innehålla uppgifter om

1. klagandens namn, adress och telefonnummer,
2. det avgörande som överklagas (domstolens namn och avdelning samt dag för avgörandet och målnummer),
3. den ändring i avgörandet som klaganden begär,
4. de skäl som klaganden vill ange för att avgörandet ska ändras,
5. de skäl som klaganden vill ange för att prövningstillstånd ska meddelas, samt
6. de bevis som klaganden åberopar och vad som ska bevisas med varje bevis.

Förenklad delgivning

Om målet överklagas kan Högsta domstolen använda förenklad delgivning vid utskick av handlingar i målet, under förutsättning att mottagaren där eller i någon tidigare instans har fått information om sådan delgivning.

Mer information

För information om rättegången i Högsta domstolen, se www.hogstodomstolen.se